

Međunarodni znanstveni skup *Hrvatsko glagoljaštvo u europskom okružju* Krkk, 5-6. listopada 2012.

Povodom 110. obljetnice Staroslavenske akademije i 60. obljetnice Staroslavenskog instituta u Zagrebu, u Krku je u razdoblju od 5. do 6. listopada 2012. održan međunarodni znanstveni skup *Hrvatsko glagoljaštvo u europskom okružju*. Skup je održan pod pokroviteljstvom Sabora Republike Hrvatske, a organizatori, Staroslavenski institut u Zagrebu, Krčka biskupija i Katolički bogoslovni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, potrudili su se da osim brojnih kvalitetnih izlaganja obogate skup i dodatnim događanjima koja su oduševila sudionike.

Skup je započeo 4. listopada okupljanjem sudionika u hotelu *Dražica* u Krku i završio 7. listopada glagoljaškim izletom po otoku Krku. Autori iz Austrije, Bugarske, Češke, Hrvatske, Italije, Makedonije, Slovenije i Rusije održali su u radnom dijelu ukupno 39 izlaganja.

Radni dio započeo je izlaganjem akademkinje Ivanke Petrović *Hrvatska književnost srednjega vijeka u literarnoj civilizaciji latinske Europe*. U svojem izlaganju istaknula je da hrvatska književnost srednjeg vijeka ima posebno mjesto u kulturnoj povijesti slavenskoga svijeta te da ju treba istraživati i ocjenjivati u cjelini u svim njezinim sastavnicama, uključujući osobito uz glagoljsku i slabo istraženu latinsku književnost hrvatskog srednjovjekovlja, kako bi se mogla sagledati u europskom kontekstu.

Akademik Josip Bratulić prikazao je u izlaganju pod naslovom *Josip Vajs - učenik i učitelj hrvatskih glagoljaša*, životopis Josipa (Josefa) Vajsa (Liborce kod Praga, 1865. - Prag, 1959), slavista i teologa koji je na Krk dolazio kao student. Na dulje je vrijeme došao 1898. na poziv biskupa Antona Mahnića radi proučavanja glagoljske tradicije i utemeljenja Staroslavenske akademije (1902).

Krassimir Stantchev govorio je o značenju hrvatskih glagoljskih spomenika pronađenih u posljednje vrijeme u Italiji, četiri kodeksa u Biblioteca Ambrosiana u Milanu i jednom u Biblioteca Civica Bertoliana u Vicenzi. Najavio je i istraživanja u Biblioteca Apostolica Vaticana u Rimu te Biblioteca Marciana u Veneciji.

Pitanje glagoljice i staroslavenskog jezika u liturgiji na hrvatskom etničkom prostoru unutar Austro-Ugarske Monarhije, tijekom 19. stoljeća izazivalo je brojne napetosti, ne samo liturgijske, već i političke naravi, osobito među Hrvatima i Talijanima odnosno talijanašima na istočnoj obali Jadrana. O ovoj je temi govorio Franjo Velčić u izlaganju pod naslovom *Talijansko-hrvatska polemika o glagoljici i vaticanska diplomacija početkom XX. stoljeća*.

Marica Čunčić govorila je o razvoju glagoljske paleografije u europskom kontekstu s obzirom na tumačenje podrijetla i tipova glagoljskog pisma iz pera europskih filologa u izlaganju *Glagoljska paleografija u europskom kontekstu*. Glagoljska paleografija stasala je kroz objavljivanje rukopisa, studija i rasprava europskih filologa u pomoćnu znanost, koja se polako osamostaljuje vlastitim metodama istraživanja.

Heinz Miklas i Dana Hürner istaknuli su u svom izlaganju *Zu den westlichen Elementen in den Sinaitischen glagolitischen Handschriften* značenje dvaju rukopisa,

Psalter des Demetrius (Sin. slav. 3/N) i njemu priloženom Medizinischen Blätter (bez sign.).

Akademkinja Anica Nazor utvrdila je na temelju analize i uspoređivanja s izvornim primjerkom brevijara, da je šesti primjerak Baromićeva brevijara koji se pojavio u antikvarijatu *Slavica Verlag Dr. Anton Kovač & Südosteuropabuchhandel*, ustvari „iščezli“ nirnberški primjerak brevijara. O tome je govorila u izlaganju pod naslovom *Još jedan primjerak rijetke glagoljske inkunabule - Brevijara Blaža Baromića iz 1493. godine.*

Giorgio Ziffer održao je izlaganje *La tradizione glagolitica croatia della Vita Constatini.*

Anton Bozanić istaknuo je u izlaganju *Glagoljske matice Cresa i Lošinja*, da je postojanje glagoljskih matica na području Cresa i Lošinja važno i znakovito, kako na narodnom, tako i na kulturnom planu. Poznata je činjenica da je na području nekadašnje Osorske biskupije bilo nekoliko mjesta gdje su postojali seoski kaptoli koji su gajili staroslavensko bogoslužje i glagoljicu, kao što su Valun, Lubenice i Beli. Najstarije matice pisane glagoljicom iz 1596. i 1597. sačuvane su u Malom i Velom Lošinj, a sve do 1674. matice krštenih i vjenčanih pisane su isključivo hrvatskim jezikom i glagoljicom.

Slavko Kovačević je u izlaganju *Glagoljski spomen-natpisi postavljeni na nekim crkvama Splitsko-makarske nadbiskupije na smjeni 19. i 20. stoljeća*, opisao kako su na temelju prijedloga Međunarodnog odbora za svečani poklon Isusu Kristu Otkupitelju na svršetku 19. i početku 20. stoljeća, da se na zidove crkava postavle križevi s natpisom ANNO 1900. / JESUS CHRISTUS / DEUS HOMO / VIVIT, REGNAT, IMPERAT, u Splitsko-makarskoj biskupiji odlučili da na tim križevima bude „dotični natpis u latinskom ili staroslavenskom jeziku“. Postavljanjem spomen-križeva s natpisom prevedenim na staroslavenski jezik, napose kad je još uklesan u kamen glagoljicom, htjela se naglasiti posebnost hrvatske liturgijske i općenito crkveno-kulturne tradicije unutar Katoličke crkve, u ozračju tadašnje žestoke borbe za i protiv uporabe glagoljske liturgije.

Emilija Crvenkovska govorila je o *Vezama između hrvatskoglagoljske i makedonske pismenosti*, Mateo Žagar, Ivana Eterović i Blanka Ceković o *Grafematici i grafetici Kožičićeva misala*, a Saava M. Miheev obradio je u svom izlaganju jedanaest starih ruskih glagoljskih natpisa iz Novgoroda.

Anica Vlašić-Anić u svojem izlaganju *Riječka zbirka FgCapVla - novootkriveni glagoljski, latinski i hebrejsko-aramejski fragmenti na pergameni*, govorila je o otkriću 11 fragmenata i oko 20 ostrizaka hrvatsko-glagoljskih kodeksa iz razdoblja 13-15. stoljeća, oko 30 i više latinskih ostrizaka te hebrejskih listova i fragmenata. Ovdje valja istaknuti da su fragmenti restaurirani, a neki i otkriveni tijekom restauriranja knjiga iz Knjižnice Kapucinskog samostana u Rijeci u Središnjem laboratoriju za konzervaciju i restauraciju Hrvatskog državnog arhiva te pokazani na izložbi povodom 400. obljetnice samostana 2010. godine.

Svetlana Vjalova izvijestila je o *Glagoljskim spomenicima iz 15. stoljeća u Sankt Peterburgu*, a Ivan Botica i Tomislav Galović o *Hrvatsko-glagoljskom notarijatu u europskom kontekstu*. Ljiljana Mokrović govorila je o *Europskim vidicima u istraži-*

vanjima Marije Pantelić, Ivana Eterović o Glagoljskim temama Nikole Žica, a Martina s. Ana Begić o Prijateljstvu Andrije Živkovića i Svetozara Ritiga.

Kristijan Kuhar u izlaganju *Franjevci trećoredci glagoljaši - učitelji glagoljice* istaknuo je imena i djela onih fratara koji su zadužili svojim radom Provinciju franjevac trećoredaca glagoljaša i hrvatsku povijest općenito te prikazao kako je njihov rad prepoznat u širem crkvenom kontekstu. Ova redovnička zajednica njegovala je crkvenoslavenski jezik u liturgiji te rabila glagoljicu u svakodnevnoj službenoj i privatnoj korespondenciji, a bila je aktivna i u poučavanju glagoljskog pisma i crkvenoslavenskog jezika.

Tomislav Galović imao je izlaganje pod naslovom „Tko je opat Petar Rogovski iz kalendara-nekrologa glagoljične *Regule sv. Benedikta?*“. Antonio Magdić prikazao je kronologiju digitalizacije građe Staroslavenskog instituta u razdoblju 2006-2012. u izlaganju *Kako je digitalizirana građa Staroslavenskog instituta*, a Vesna Badurina Stipčević održala je izlaganje *Priča o Premudrom Akiru u hrvatskoglagoljskom Petrisovu zborniku (1468)*.

Cilj izlaganja Johannes Reinhardta „Hrvatskoglagoljsko *Čtenie ot zlih žen*, njegov staroslavenski i grčki izvornik (CPG 7746)“, bio je utvrditi kada je nastao hiparhetip dvaju hrvatskih tekstova i kada je bila provedena prva hrvatska redakcija teksta.

Marija-Ana Dürriegl i Andrea Radošević imale su izlaganje *Signali usmenosti hrvatskoglagoljske pripovjedne i propovjedne proze*, a pregled nastanka i širenja na latinskom jeziku sekvencije *Dies irae* obradio je Petar Bašić u izlaganju „*Dies irae* u hrvatskim prijevodima“.

U središtu istraživanja opisanog u izlaganju „Bestijarijski pabirci u Akademijinim rukopisima *Iva48 i IIIa15*“ Antonije Zaradija Kiš, bili su bestijarijski glagoljski pabirci izvađeni iz dvaju *Zbornika duhovnoga štiva* iz 15. stoljeća. Rukopisi su dospjeli u Akademiju krajem 19. stoljeća i zauzimaju važno mjesto u korpusu glagoljske pisane riječi.

Petra Stankovska održala je izlaganje *Odnos sadržaja sačuvanih hrvatskoglagoljskih i latinskih srednjovjekovnih brevijara*, a Josip Vučković „*Jur ne plači ni već cvili*“ - tko sve plače u starohrvatskim planktusima. Iskra Hristova-Šomova obradila je *Nazive za neke kršćanske pojmove u hrvatskoj glagoljskoj i ćirilskoj tradiciji*, Jasna Vince imala je izlaganje pod nazivom „*Sto i deset lět*: Brojevi 10 i 100 u hrvatskoglagoljskim tekstovima“, a Aleksandra Gjurkova *Konjukcijska sredstva u evanđeljskim tekstovima: usporedni aspekti*.

Prijepodnevni dio drugoga dana zaključile su Tanja Kuštović izlaganjem *Fonološka adaptacija imena u Kožičićevu misalu*, Kateřina Spurná „Načini prevođenja pasivnih oblika i konstrukcija u glagoljičnoj *Reguli svetoga Benedikta*“ te Marinka Šimić i Ljiljana Makarijoska *Leksik hrvatskoglagoljskoga psaltira u usporedbi s psaltirima makedonske redakcije*.

Skup je završio poslijepodnevnim izlaganjima Ane Kovačević „*Seve s leksemima kruh i hlēb* u hrvatskoglagoljskim tekstovima“, Milana Mihaljevića „*O jeziku 2. vrbničkoga brevijara*“, Sandre Sudec *Pridjev kao zamjena za adnominalni genitiv u hrvatskom crkvenoslavenskom jeziku*, Lucije Turkalj *Sintaksa infinitiva u hr-*

vatskoglagoljskom psaltiru i Jozе Vele „Kompletivne rečenice uvedene veznikom *da* kao objekt uz modalne glagole u hrvatskome crkvenoslavenskom jeziku“.

Sudionici skupa prisustvovali su staroslavenskoj večernjoj u Omišlju 6. listopada, a u nedjelju 7. listopada, misi u crkvi Sv. Lucije u Jurandvoru te istoga dana obišli Bašku, Vrbnik i crkvu Sv. Vida.

Tatjana Mušnjak